

Прикладна соціальна психологія / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К. : Либідь, 2006. – 560 с.

6. Руднева Е.Л. Формирование жизненных и профессиональных ценностных ориентаций студенческой молодежи : автореф. дис. на соиск. учен. степ д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Е.Л. Руднева. – Кемерово, 2002. – 45 с.

7. Семак С.М. Інклюзивна освіта : сутність, поняття, термінологія. Корекційна освіта / С.М. Семак [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://doshkilla.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>

8. Таланчук П.М. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі : навчально-методичний посібник / П.М. Таланчук, К.О. Кальченко, Г.Ф. Нікуліна. – К. : Соцінформ, 2004. – 128 с.

9. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання / К.Д. Ушинський. – Т.1. – 1868. – С. 11-61, 267-281.

10. Церклевич В.С. Соціально-психологічні особливості інтеграція студентів з обмеженими функціональними можливостями у групу однокурсників / В.С. Церклевич // Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. Праць. – 2009. – Вип. 13. – Кн. 1. – С. 515-522.

11. Чайковський М.Є. До проблеми соціалізації дітей і молоді з особливими потребами у відкритий освітній простір : від інтеграції до інклюзії / М.Є. Чайковський // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : тези Всеукр. наук-практ. конф., 23 лист. 2008 р. – К., 2008. – С. 139-142.

*Маніта І.І., магістрант 1 року підготовки,
спеціальності «Соціальна робота»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

WORLD EXPERIENCE OF INCLUSIVE EDUCATION IN SOCIAL WORK

Анотація. Стаття присвячена порівняльному аналізу стратегій розвитку інклюзивної освіти для дітей з особливими потребами в різних країнах світу. А також визначає плюси та мінуси природного та законодавчого шляхів розвитку інклюзії.

Ключові слова: люди з особливими потребами, інклюзивна освіта, природній та законодавчий шлях розвитку інклюзії.

Abstract. The article is devoted to the comparative analysis of strategies for the development of inclusive education for children with special needs in different countries of the world. It also identifies the pros and cons of the natural and legislative ways of developing inclusiveness.

Keywords: people with special needs, inclusive education, natural and legislative

path of inclusive development.

Постановка проблеми. Сучасний світ нарешті дійшов до розуміння того, що кожна дитина має виховуватися в родині. Адже перебування в закритих стаціонарних закладах призводить до появи утриманців, які не приносять користі суспільству. Вихідці з інтернатів в дорослому житті відтворюють модель стосунків, яку вони засвоїли в дитинстві, що кардинально відрізняється від загальноприйнятих принципів комунікації.

Аналіз досліджень і публікацій. Вагому роль у дослідженні особливостей становлення нових стратегій виховання та навчання дітей з інвалідністю та їхньої соціальної інтеграції відіграють на сьогодні вчені саратовської школи – Є.В. Белозерова, Д.В. Зайцев, Г.Г. Карпова, Е.К. Наберушкіна, П.В. Романов, А.А. Чернецька, О.Р. Ярська-Смирнова. Трансформаційні процеси в системі освіти на шляху до інклюзії в різних країнах світу розглядають й такі вчені як: Е.Р. Даніелс, К. Стаффорд, І. Парашіва, С. Богданова, Т. Жулковская, В.Р. Різер, А.Р. Маллер, М. Біббі. Щодо вітчизняних досліджень питання освітньої інтеграції дітей з особливими потребами, то вагому роль тут відіграють практики, які безпосередньо долучені до впровадження новітніх технологій виховання та навчання в Україні: О.М. Дикова-Фаворская, А.А. Колупаєва, Л.В. Антонюк, О.О. Патрикєєва, Н.З. Софій, І.В. Луценко, І.П. Василяшко. В більшості випадків науковці роблять поверхневий аналіз історії становлення інклюзії за кордоном і не акцентують свою увагу на тому, які прорахунки, недоліки або досягнення були зроблені в інших країнах, як цей досвід можна запозичити при розвитку власної системи виховання та навчання дітей з особливими потребами. Тобто, інформація є фрагментарною і доволі несистематизованою та вона, в більшості випадків, не має практичного значення, виявляється простою констатацією історичних фактів. Саме ці недоліки стали поштовхом до написання даної роботи.

Мета статті. Головна мета даної статті це відображення того, як суспільство проходило шлях від сегрегації людей з особливими потребами в закритих структурах до інтеграції їх в загальний освітній потік та виведення рекомендацій щодо покращення інклюзії в Україні на основі світового досвіду.

Виклад основного матеріалу. В країнах, які пішли законодавчим шляхом, інтегративне навчання з'являється поступово завдяки реформуванню системи освіти. Інколи такі зміни впроваджуються під тиском батьків та захисників прав людей з особливими потребами (Італія, Великобританія, США, Данія), а інколи з ініціативи уряду (Швеція, Франція, Канада та ін.). Законодавчий шлях розвитку інклюзії обрала й Україна. Але через низький рівень розробленості нормативної бази, що підтримувала розвиток інклюзії, а також через відсутність матеріального, кадрового та фінансового забезпечення батьки дітей з особливими потребами нерідко змушені повертатися до старих форм навчання і виховання (спеціальної або домашньої освіти). Більшість країн намагаються реформувати вже існуючу систему, в той час як існує ряд держав, які навіть про інтеграцію і не замислюються. Це ті держави, в яких

інклюзія розвивається природнім шляхом. Їхній досвід є доцільним для дослідження, адже він дає можливість зрозуміти в які сфери і коли має втручатися держава. Природній шлях розвитку інклюзії характерний для тих країн, де діти з особливими потребами через низький рівень фінансування і розвитку спеціальної освіти навчаються в загальноосвітніх закладах зі «здоровими» однолітками.

Здійснюючи аналіз економічних та політичних особливостей країн, які розвивали інклюзію природнім шляхом та законодавчим, було визначено деякі показники, за якими розрізняються ці держави в інтегруванні дітей з особливими потребами. Перший показник – це рівень розвитку законодавства в країні. В державах, що розвивали інклюзію природнім шляхом, закони приймаються повільно і без урахування потреб та інтересів різних груп населення. В той час, як країни, які на законодавчому рівні сприяють інтеграції осіб з особливими потребами, розглядають кожен законопроект з точки зору «лінзи інвалідності». Україна, нажаль, за даним показником дещо відстає від європейських країн, адже має дуже багато недолугих суперечностей між різними нормативними документами.

Другий показник – рівень розвитку медицини, адже від правильності діагнозу дитини залежить і те наскільки якісним буде догляд за нею. В першій групі країн, медицина знаходиться в жахливому стані: медичні структури зосереджуються в великих містах, доступ до яких для більшості населення ускладнений, не вистачає кваліфікованих спеціалістів та спеціальної апаратури, але найгірше те, що громадяни не довіряють медикам і уникають контактів з ними. Існують випадки коли жінки народжують дітей вдома і не звертаються після пологів до лікарів. Лише з часом батьки помічають відхилення у малечі, але встановити правильний діагноз інколи медики не можуть, тому така дитина зростає поряд з однолітками, не виокремлюючись в специфічну групу «інваліди». В країнах, що розвивають інклюзію законодавчо, наявний високий рівень розвитку системи охорони здоров'я, а отже тут висока точність при встановленні діагнозів дитини. Найвагомим показником з точки зору даного дослідження є сам стан розвитку освіти. Країни, що йдуть природнім шляхом інтегрування осіб з особливими потребами мають погане фінансування даної сфери, а отже не мають розгалуженої системи закладів для навчання і виховання особливих дітей. Крім того, тут низький стан розвитку і спеціальної освіти. Навчальні заклади сконцентровані в великих містах, в сільській місцевості може бути одна школа на два-три селища, вибору у сімей особливих дітей просто не має, їх залишають або вдома, або відправляють в звичайну школу. В навчальних закладах через брак фінансування не має спеціальних педагогів призначених для роботи з дітьми з особливими потребами і навіть не має можливості розробляти індивідуальний план навчання, всі діти виховуються одним педагогом за спільною програмою. Ще одним вагомим показником, який вказує на різницю між двома групами держав, це участь батьків і громадськості в розвитку системи виховання і навчання дітей. В той час як в другій групі держав батьки відслідковують все, що відбувається з їхніми дітьми і підбурюють громадськість до осудження політики держави, якщо це потрібно для впровадження змін в системі.

Висновки. В Україні уряд намагається зробити все для того, щоб наздогнати за показниками інклюзії європейські країни, насаджуючи її штучно згори, але як свідчить практика недосконалість законодавства та проблеми в усіх сферах суспільного життя стають перешкодами для даної стратегії. В Україні існує й загроза руйнування тієї системи освіти, яка довгий час була єдиною сферою навчання дітей і саме тому доцільним є врахування досвіду Канади та Литви, які власне показали наслідки від такої політики. Досягнення країн, які розвивають інклюзію природнім шляхом є вагомим для розуміння того, як і коли має держава втручатися в існуючу систему освіти так, щоб її не зруйнувати, а вивести на новий рівень. Уряду України слід врахувати досягнення та недоліки інклюзивної політики країн, які розвивають дану сферу не один рік, а не здійснювати примусове насадження скопійованої моделі в невідповідні до цього навчальні заклади. Адже кожен невірний крок, може стати фатальним не лише для дітей з особливими потребами, а й для суспільства.

Список використаних джерел

1. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – №30. – С. 142.
2. Конституція України. – К. : УПФ, 2016. – 63 с.
3. Жульковская Т. Социализация людей с ограниченными интеллектуальными возможностями / Т. Жульковская; Под ред. А.И. Ковалевой, В.А. Лукова. – М. : Социум, 2013. – 208 с.
4. Лупарт Дж. Шкільна реформа у Канаді : перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл / Джуді Лупарт, Чарльз Веббер. – Калгарі : Університет Калгарі, 2015. – 54 с.
5. Маллер А.Р. Социальное воспитание и обучение детей с отклонениями в развитии : методическое пособие / А.Р. Маллер. – М. : АРКТИ, 2014. – 176 с.
6. Мері Енн Біббі. Інклюзивна і спеціальна освіта для дітей з втратою слуху : ранній, з моменту народження, початок / Мері Енн Біббі [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.canada-ukraine.org/journals/vol1/bibby_ukr.pdf
7. Специальная педагогика : учебное пособие / Л.И. Аксеонова, Б.А. Архипов, Л.И. Беякова и др. – М. : Издательский центр «Академия», 2013. – 400 с.
8. Ярская-Смирнова Е. Социокультурный анализ нетипичности / Е. Ярская-Смирнова. – Саратов : СГТУ, 2017. – 272 с.
9. Rieser R. Implementing Inclusive Education : A Commonwealth Guide to Implementing Article 24 of the UN Convention on the Rights of People with Disabilities / Richard Rieser. – Commonwealth Secretariat, 2014 – 196 с.